

أَدَّتِ الَّذِينَ يُفَاتِلُونَ بِأَمْرِ ظُلْمًا
وَأَرَبِ اللَّهُ عَلَى نَصْرِهِ أَقْدِيرُ

Perspektif

Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı: İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri Müşterek Harekât Merkezi

Dr. Çağatay Balcı

Nisan 2026

**Hatemü'l-Enbiya
Merkez Karargâhı:
İran İslam Cumhuriyeti
Silahlı Kuvvetleri Müşterek
Harekât Merkezi**

Dr. Çağatay Balcı

COPYRIGHT © 2026

Bu eserin bütün hakları saklıdır.

Bu eser İRAM'dan yazılı izin alınmadan elektronik veya mekanik yollarla çoğaltılamaz. Metnin dijital versiyonu için <https://www.iramcenter.org> adresini ziyaret ediniz.

Dijital kopya bu siteye aktif link verilerek kısmi olarak paylaşılabilir.

Burada ortaya konulan görüşler öncelikli olarak yazara aittir ve İRAM'ın kurumsal görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

İRAM | İRAN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Bulvarı

32. Cad. Moment Beştepe Plaza

No: 1 Kat: 10/158-159

Yenimahalle/Ankara /Türkiye

Tel: +90 506 354 87 60

e-posta: info@iramcenter.org

www.iramcenter.org

İÇİNDEKİLER

Temel Çıkarımlar | 4

Key Takeaways | 5

6 | یافته های کلیدی

Giriş | 7

Müşterek Harekât Merkezleri: Türleri ve İşlevleri | 8

Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı:

Tarihsel Koşullar, Yapı ve Dönüşüm | 9

2016 Dönüşümü: Asimetrik Stratejinin Koordinasyonu | 11

2023 Sonrası Süreç: Konvansiyonel Bağlamda

Müşterek Harekât Merkezi | 13

Sonuç | 16

Kaynakça | 18

Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı: İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri Müşterek Harekât Merkezi

Temel Çıkarımlar

- İran'ın Erteş ve DMO'dan oluşan ikili ordu yapısı, 1980-88 İran-İrak Savaşı'nda kronik bir eş güdüm zafiyeti doğurmuş, Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı bu yapısal kısıta verilen kurumsal yanıtın ürünü olarak ortaya çıkmıştır.
- 1983'te savaş koşullarının özgün ihtiyaçlarına yanıt olarak kurulan yapı, İran-İrak Savaşı'nın sona ermesinin ardından büyük ölçüde pasifize edilmiş; 2016'da gerçekleştirilen köklü dönüşümle kalıcı/sürekli müşterek harekât merkezi statüsüne kavuşturulmuştur.
- 2016'da yeniden yapılanmasıyla karargâh, Lübnan'dan Yemen'e uzanan coğrafyada faaliyet gösteren geniş milis ağının ve Erteş-DMO bileşenlerinin eş güdümlü sevk ve idaresinden sorumlu merkezî koordinasyon birimi konumuna gelmiştir. Bu dönüşüm, karargâhı İran'ın bölgesel asimetrik stratejisinin kurumsal omurgasına dönüştürmüştür.
- 7 Ekim 2023 sonrasında İsrail'in İran'ın milis ağını sistematik biçimde tasfiye etmesi ve asimetrik caydırıcılık kapasitesini aşındırması, Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nı doğrudan konvansiyonel harekât koordinasyonu işlevine yöneltmiş, "Sadık Vaat" operasyonları bu dönüşümün en somut kurumsal tezahürü olmuştur.
- Haziran 2025'te İsrail'in Karargâh Komutanı Tümgeneral Raşid'i ve hali Tuğgeneral Şadmani'yi hedef alarak etkisiz hale getirmesi, karargâhın koordinasyon ve karşı saldırı kapasitesini geçici olarak ciddi ölçüde aksatmıştır. Bu süreç komuta hedeflemenin operatif düzeyde ne denli belirleyici sonuçlar üretebileceğini somut biçimde ortaya koymuştur.
- 28 Şubat 2026'da başlayan ABD/İsrail-İran savaşında karargâh, "Sadık Vaat-4" operasyonunu koordinasyon aksaklığı yaşamadan başlatmış ve İsrail ile Körfez ülkelerine yönelik harekâtları eş zamanlı olarak yönetmiştir. Bu tablo kurumun önceki çatışma deneyiminden çıkardığı dersleri kurumsal kapasiteye dönüştürdüğünü ortaya koymaktadır.

Khatam al-Anbiya Central Headquarters: The Joint Operations Center of the Armed Forces of the Islamic Republic of Iran

Key Takeaways

- Iran's parallel military structure -the regular Artesh and the IRGC- generated chronic coordination failures most acutely exposed during the 1980-88 Iran-Iraq War; the Khatam al-Anbiya Central Headquarters emerged as an institutional response to this structural deficiency.
- Established in 1983 as a wartime coordination mechanism, the headquarters was largely deactivated following the end of the Iran-Iraq War before being reconstituted in 2016 as a permanent joint operations center, marking a qualitative shift in its institutional mandate and standing.
- The 2016 restructuring repositioned the headquarters as the central coordination hub for Iran's expansive proxy network -from Lebanon to Yemen- and for the synchronized management of both Artesh and IRGC components, effectively making it the institutional spine of Iran's regional asymmetric strategy.
- Following the systematic degradation of Iran's proxy network after October 7, 2023, the Khatam al-Anbiya Headquarters transitioned toward direct conventional operational coordination; the successive "True Promise" operations constituted the most tangible institutional manifestation of this shift.
- Israel's elimination of Commander Major General Rashid and his successor Brigadier General Shadmani in June 2025 temporarily and significantly disrupted the headquarters' coordination and counter-strike capacity, demonstrating concretely that neutralizing command structures can produce more operationally decisive outcomes than destroying forces alone.
- In the war that commenced on February 28, 2026, the headquarters launched "True Promise-4" without coordination failures and simultaneously managed operations against Israel and Gulf states, demonstrating that the institution had successfully converted the lessons of prior conflict into durable operational capacity.

قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء:

مرکز فرماندهی عملیات مشترک نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران

یافته های کلیدی

- ساختار موازی نظامی ایران — شامل ارتش نظامی و سپاه پاسداران — به‌ویژه در جنگ ایران و عراق (۱۳۵۹-۱۳۶۷)، نقص‌های مزمین هماهنگی را آشکار ساخت؛ قرارگاه مرکزی خاتم‌الانبیاء به‌عنوان پاسخی نهادی به این ضعف ساختاری پدید آمد.
- این قرارگاه که در سال ۱۳۶۲ به‌عنوان یک مکانیسم هماهنگی در زمان جنگ تأسیس شد، پس از پایان جنگ ایران و عراق تا حد زیادی غیرفعال گردید، اما در سال ۲۰۱۶ به‌عنوان یک مرکز عملیات مشترک دائمی بازسازی شد که این امر نشانگر تحولی کیفی در مأموریت و جایگاه نهادی آن بود.
- بازسازی سال ۲۰۱۶ قرارگاه را به‌کانون هماهنگی مرکزی برای شبکه گسترده نیابتی ایران — از لبنان تا یمن — و مدیریت هماهنگ هر دو مؤلفه ارتش و سپاه تبدیل کرد و به‌طور مؤثر آن را به ستون فقرات نهادی راهبرد نامتقارن منطقه‌ای ایران بدل ساخت.
- پس از تخریب منظم شبکه نیابتی ایران در پی هفتم اکتبر ۲۰۲۳، قرارگاه خاتم‌الانبیاء به سمت هماهنگی عملیاتی متعارف مستقیم گرایش یافت؛ عملیات‌های متوالی «وعدۀ صادق» آشکارترین تجلی نهادی این تحول بودند.
- حذف فرمانده قرارگاه سرلشکر راشد و جانشین وی سردار شادمانی توسط اسرائیل در ژوئن ۲۰۲۵، ظرفیت هماهنگی و پاسخ‌ضدحمله قرارگاه را به‌طور موقت و به‌شکل قابل‌توجهی مختل کرد و به‌صورت ملموس نشان داد که خنثی‌سازی ساختارهای فرماندهی می‌تواند نتایجی تعیین‌کننده‌تر از نابودی نیروها به‌بار آورد.
- در جنگی که در بیست و هشتم فوریه ۲۰۲۶ آغاز شد، قرارگاه عملیات «وعدۀ صادق ۴» را بدون اختلال در هماهنگی آغاز کرد و عملیات علیه اسرائیل و کشورهای خلیج فارس را به‌طور هم‌زمان مدیریت نمود؛ این تصویر نشان می‌دهد که نهاد با موفقیت درس‌های آموخته از تجربه‌های پیشین را به ظرفیت عملیاتی پایدار تبدیل کرده است.

Giriş

Modern devlet yapılarının en kritik güvenlik kurumlarından birini oluşturan ordu örgütlenmesi, tarihsel süreç içinde değişen tehdit algılarına, savaş teknolojilerindeki dönüşümlere ve stratejik gereksinimlere bağlı olarak köklü bir evrim geçirmiştir. Bu evrim, yalnızca silah sistemleri ya da muharip kuvvetlerin büyüklüğü bağlamında değil özellikle komuta-kontrol (*command and control / C2*) mimarisi ile kuvvetler arası eş güdümün nasıl sağlandığı ekseninde de kendisini belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Söz konusu dönüşümün en somut kurumsal yansımasını ise müşterek harekât merkezleri (*joint operations centers*) oluşturmaktadır. Bu yapılar, muharebe etkinliğinin büyük ölçüde kuvvetler arası entegrasyona ve koordinasyona bağlı olduğu modern savaşın temel gereksinimlerine yanıt üretmek amacıyla hayata geçirilmektedir. Söz konusu gereksinim, konvansiyonel tehditlerin yanı sıra asimetrik tehdit ortamlarında da belirleyici bir kurumsal işlev üstlenmelerini zorunlu kılmaktadır.

Bu çerçevede İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri bünyesinde faaliyet gösteren Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı, hem İran'ın özgün ikili ordu yapısının hem de bölgesel stratejik hesaplarının somutlaştığı merkezî bir kurumsal yapı olarak öne çıkmaktadır. Bu noktada, konunun doğru bir kavramsal çerçevede ele alınabilmesi için temel terminolojik ayrımın altını çizmek zorunlu hale gelmektedir. Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı, adını paylaştığı bazı diğer kurumsal yapılarla sıklıkla karıştırılmaktadır. Başka bir deyişle, Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı, Hatemi'l-Enbiya Hava Savunma Komutanlığı ve Hatemi'l-Enbiya İnşa Karargâhı'ndan tamamen ayrı ve bağımsız bir yapıdır. Bu üç kurum, söz konusu ortak isim referansına karşın birbirinden farklı görev tanımlarına, komuta zincirlerine ve işlevsel mantıklara sahip kurumsal birimlerdir. Söz konusu ayrımın göz ardı edilmesi, analizin kavramsal temelini zayıflatacak ve değerlendirmelerin hatalı bir zemine oturmasına yol açacaktır.

Bu doğrultuda, Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nı üç ana analitik eksen üzerinden ele almak mümkündür. Bu boyutları, müşterek harekât merkezlerinin genel tipolojisi ve işlevsel mantığı, Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nın tarihsel gelişim süreci ve kurumsal dönüşümü ile 2023 yılı sonrasında ivme kazanan stratejik yeniden yapılanma süreci biçiminde özetlemek mümkündür.

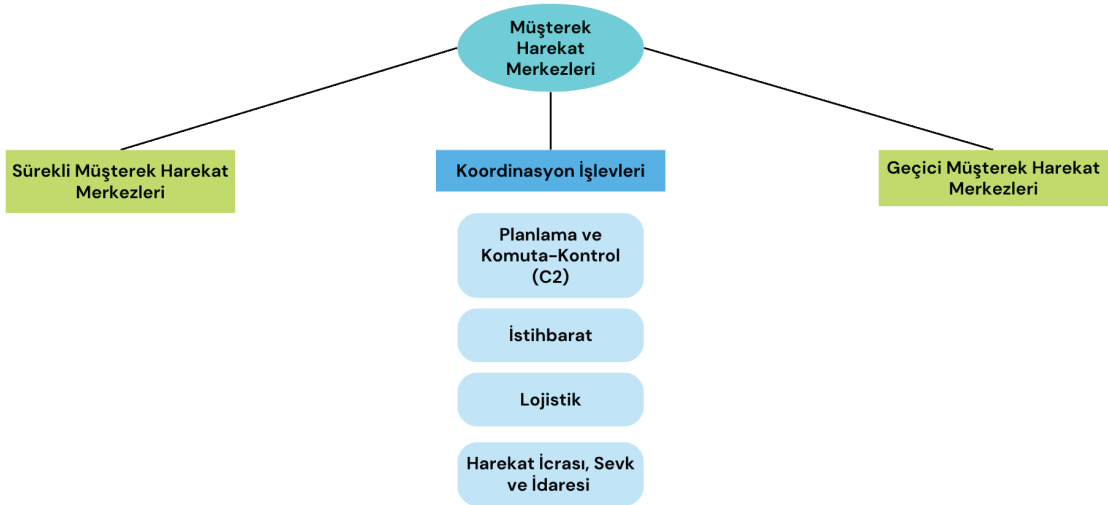
Müşterek Harekât Merkezleri: Türleri ve İşlevleri

Müşterek harekât merkezleri, modern silahlı kuvvetler yapıları açısından değişen ve gelişen savaş, çatışma ile muharebe koşullarının doğurduğu eş güdüm ve koordinasyon gereksinimlerinin karşılanması amacıyla İkinci Dünya Savaşı sürecinde ve bu savaşı izleyen yıllarda oluşturulan askerî yapılanmalardır. Bu

yapıların ortaya çıkışında belirleyici etken, modern savaşın kara, hava ve deniz unsurlarını eş zamanlı olarak harekete geçirmeyi gerektiren çok boyutlu niteliğidir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı deneyimi, tekil kuvvet komutanlığı anlayışıyla yönetilen harekâtların koordinasyon eksikliğinden kaynaklanan ciddi operasyonel zafiyetler ürettiğini somut biçimde kanıtlamıştır. Bu gerçeklik, geleneksel tekil kuvvet komutanlığı anlayışının yerini kuvvetler arası koordinasyonu sistematik biçimde kurumsal hale getiren yapılara bırakmasını kaçınılmaz kılmıştır.

Bu bağlamda müşterek harekât merkezleri, herhangi bir ordunun aynı kuvvet komutanlığının farklı birimleri arasında ya da farklı kuvvet komutanlıklarının (hava, kara, deniz) ilgili muharip birimleri arasında, özellikle savaş süreçleri ve muharebelerde ihtiyaç duyulan eş güdüm ve koordinasyonu sağlama işlevini üstlenmektedir. Bu işlev, pratikte harekât planlaması (*operational planning*), icra, komuta-kontrol (C2), istihbarat ve lojistik gibi birbirini bütünlleyen kritik alanları kapsamaktadır. Başka bir deyişle, müşterek harekât merkezi yalnızca savaş alanı komutanlığını değil, stratejik, operatif ve taktik düzeylerde ortak ve koordineli hareket imkânını sistematik biçimde üreten kurumsal bir zemin işlevi görmektedir. Bu zemin, çok kuvvetli harekât ortamlarında hem bilginin hem de karar yetkisinin hangi komuta düzeyinde nerede yoğunlaştırılacağına kurumsal olarak belirlenmesini de kapsayan geniş bir mimariyi ifade etmektedir.

Grafik 1: Müşterek Harekât Merkezlerinin Türleri ve İşlevleri

Bu çerçevede müşterek harekât merkezleri, söz konusu geniş işlevlerini sürekli/kalıcı ve konjonktürel olmak üzere iki farklı biçimde ortaya koymaktadırlar. Sürekli/kalıcı (*permanent*) müşterek harekât merkezleri, herhangi bir ordunun birden fazla kuvvet komutanlığının ilgili birimleri arasında barış dönemlerini de kapsayan biçimde sürekli eşgüdüm ve koordinasyonu sağlayan yapılardır. Bu nitelik, söz konusu yapılara müşterek harekâtlara yönelik hazırlık, sürekli planlama ve kalıcı istihbarat-komuta entegrasyonu bağlamında kalıcı bir kurumsal işlev kazandırmaktadır. Bu sayede ilgili ordu, olası bir çatışmaya geçişi en kısa sürede ve en az aksaklıkla gerçekleştirebilecek kurumsal hazırlığı barış koşullarında da korumaktadır. Buna karşın konjonktürel gereksinimler doğrultusunda kurulan (*ad hoc*) müşterek harekât merkezleri, belirli bir sürecin özgül ihtiyaçlarına yanıt vermek üzere geçici olarak oluşturulan yapılanmalardır. Bu yapılar daha çok harekât ya da görev odaklı bir mantıkla işlemekte olup söz konusu harekâtın sonlanmasıyla birlikte faaliyetleri de genellikle son bulmaktadır. Bu tipolojik ayırım, Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nın kurumsal tarihini analiz etmek açısından belirleyici bir çerçeve sunmaktadır.

Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı: Tarihsel Koşullar, Yapı ve Dönüşüm

Tüm devrim süreçlerinde ve bu süreçlerin ardından gözlemlendiği üzere, İran İslam Devrimi'nin akabinde de silahlı kuvvetler yapısına ilişkin köklü bir dönüşüm ihtiyacı kendisini göstermiştir. Tarihsel deneyimler, devrim sonrası rejimlerin eski düzene ait silahlı kuvvetler yapılarını ya tamamen lağvederek yeni bir ordu inşa ettiğini ya da mevcut yapıyı radikal bir tasfiye sürecinden geçirerek yeniden biçimlendirdiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte İran, bu iki örüntünün herhangi birine tam olarak uymayan özgün bir istisnailik sergilemiştir. Şah döneminin ordusu olan Erteş tamamen lağvedilmek yerine yapısal bütünlüğü korunarak varlığını sürdürmüş olmasına karşın içerisinde kapsamlı tasfiyeler gerçekleştirilmiştir¹. Söz konusu tercihte belirleyici olan etken, devrim sürecinde bazı Erteş birliklerinin devrimciler cephesinde konumlanmış olmasıdır. Bu tarihin önemi büyüktür. Zira, Erteş'in tamamen dağıtılmamasının stratejik bir istisna ürettiği ve bu istisnanın İran askerî mimarisinin uzun vadeli yapısını belirleyici biçimde şekillendirdiği ileri sürülebilir.

Bununla birlikte, Erteş bünyesinde hayata geçirilen tasfiyeler karşı-devrim ya da askerî darbe ihtimalini yönetim nezdinde ortadan kaldırmaya yetmemiştir. Bu kaygı doğrultusunda, kökleri devrim öncesindeki devrimci komite ve paramiliter güçlere uzanan Devrim Muhafızları Ordusu (DMO) yapısı inşa edilmeye başlanmış ve böylece İran'da Erteş ile DMO olmak üzere iki paralel askerî yapı eş zamanlı olarak faaliyet göstermek durumuna gelmiştir. Bu durum, doğal bir sonuç olarak iki ordu yapısı arasında yetki çakışması, güç rekabeti ve inisiyatif sorunlarına zemin ha-

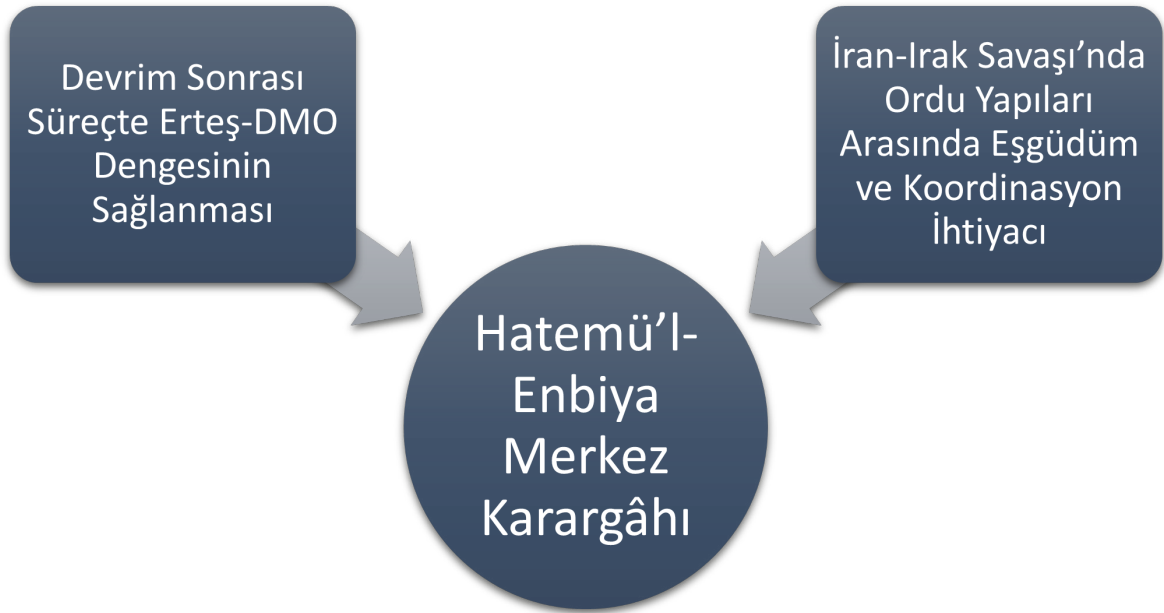
1 Bayram Sinkaya.(2025), "İran Silahlı Kuvvetlerinin Yapısı ve Devrim Muhafızları-Ordu İlişkisi", İran Araştırmaları Merkezi (İRAM) Raporu, <https://iramcenter.org/iran-silahli-kuvvetlerinin-yapisi-ve-devrim-muhafizlari-ordu-iliskisi-2655>. (Erişim 20 Mart 2026)

zırlamıştır. Söz konusu sorunsal, salt bir örgütsel verimsizlik meselesi değil, devrimci iktidarın siyasi ve kurumsal güvence arayışından doğan yapısal bir kısıtın zorunlu ürünüdür.

1980 yılında İran-İrak savaşının patlak vermesi bu sorunları saha boyutuna taşımıştır. İki ordu yapısı arasındaki koordinasyon ve eş güdüm eksiklikleri büyük kayıplara ve Irak kuvvetlerinin işgalinin engellenmesinde yaşanan başarısızlıklara doğrudan etki etmiştir. Bu bileşik sorunsal, İran yönetimini askerî alanda yapısal bir sentez arayışına yöneltmiştir. Söz konusu arayış 1981 yılında Necef ve Kerbela Karargâhlarının kurulmasıyla somutlaşmıştır². Bu yapılar, savaşın sevk ve idaresi ile harekâtların yönetiminde ortaya çıkan koordinasyon güçlüklerini gidermek amacıyla Erteş ve DMO kara kuvvetlerinin harekât sahasında eş güdümlü yönlendirilmesi görevini üstlenmiştir. Bununla birlikte, ikili karargâh yönteminin sahadaki tüm sorunları çözüme kavuşturamaktan aciz kaldığı ve yükselen ihtiyaçlara yeterli yanıt üretemediği kısa sürede saptanabilmiştir.

Grafik 2: Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nı Ortaya Çıkaran Tarihsel Koşullar

1983 yılına gelindiğinde ise İran'ın Irak karşısındaki savunma pozisyonundan çıkarak taarruz/ofansif bir stratejiye (*offensive strategy*) geçiş yapması, daha üst ve kapsayıcı bir harekât koordi-

2 BBC Persian, "How was the central headquarters of the Seal of the Prophets established and what is its importance?", BBC Persian, <https://www.bbc.com/persian/articles/c4gen0492pjo> (Erişim 13 Nisan 2026)

nasyon çerçevesine duyulan ihtiyacı belirgin biçimde artırmıştır³. Ofansif bir stratejinin başarılı biçimde uygulanabilmesi kara, hava ve diğer unsurların yalnızca saha düzeyinde değil planlama, istihbarat ve lojistik düzeylerinde de entegre bir komuta yapısı altında buluşturulmasını zorunlu kılmaktadır. İşte bu ihtiyaca yanıt olarak 1983 yılında Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı kurulmuş ve söz konusu kurumsal yapı kısa sürede İran'ın savaş yönetimi mimarisinin merkezine yerleşmiştir⁴. Bu tarihten itibaren İran'ın Irak Savaşı sürecinde yürüttüğü ofansif harekâtlarda belirgin bir operasyonel etkinlik gözlemlenmiştir. Bu etkinlik büyük ölçüde Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nın harekât eş güdümü ve koordinasyonu alanında sağladığı kurumsal katkıyla ilişkilendirilmiştir.

İran-İrak Savaşı'nın 1988 yılında sona ermesinin ardından İran Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kapsamlı yapısal değişimlerin yaşandığı bir süreç başlamıştır. Bu süreçte Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı, yalnızca savaş koşullarında işlevselleştirilen konjonktürel bir müşterek harekât merkezi olarak yeniden konumlandırılmış ve büyük ölçüde pasifize bir birim haline dönüşmüştür. Söz konusu pasifizasyon, yapının kurumsal varlığını korumakla birlikte operatif etkisini uzun yıllar boyunca önemli ölçüde sınırlandırmıştır. Bu dönemde İran'ın temel askerî kapasite yatırımlarının asimetrik caydırıcılık unsurlarına yönelmesi de karargâhın konvansiyonel müşterek harekât işlevinin geri plana çekilmesinde belirleyici bir etken olarak öne çıkmaktadır.

2016 Dönüşümü: Asimetrik Stratejinin Koordinasyonu

İran-İrak Savaşı'nın sona ermesinin ardından uzun yıllar boyunca konvansiyonel nitelikte doğrudan bir tehditle karşı karşıya kalmayan İran, savunma ve caydırıcılık stratejisini asimetrik unsurlar üzerine inşa etmeyi tercih etmiştir. Bu çerçevede söz konusu asimetrik faaliyetler, büyük ölçüde DMO'ya bağlı Kudüs Gücü aracılığıyla hayata geçirilmeye başlanmıştır. Bu tercih, İran'ın bölgesel etkisini doğrudan askerî güç yerine vekil ağları ve milis yapılanmaları üzerinden yansıtmaya dayanan stratejik kültürünün kurumsal bir tezahürüdür. Söz konusu yaklaşım özellikle Lübnan'da Hizbullah ve Irak'ta Bedir Örgütü gibi İran'a yakın milis grupların sistematik olarak desteklenmesi ve yönlendirilmesi bağlamında kendisini açıkça ortaya koymaktadır.

2011 yılında patlak veren Suriye krizi bu stratejik tablo açısından belirleyici bir kırılma noktası oluşturmuştur. Zira söz konusu kriz, İran'ı Esed rejimini ayakta tutmak için hem askerî imkânlarını hem de milis ağını harekete geçirmek durumunda bırakmıştır. Bu dönemde İran, Hizbullah'ı Suriye sahasına yönlendirirken eş zamanlı olarak Suriye içinde yeni milis yapılar oluşturmuş, Irak'taki milis grupların bir bölümünü de Suriye'ye sevk etmeye başlamıştır. Bu sürecin üze-

3 Gawdat Bahgat ve Anoushiravan Ehteshami. (2021), "Structure and Makeup of Iran's Armed Forces," in *Defending Iran: From Revolutionary Guards to Ballistic Missiles*, Cambridge University Press

4 BBC Monitoring, "Explainer: The various 'Khatam ol-Anbiya' entities in Iran's armed forces", BBC Monitoring, 10 Eylül 2025, <https://monitoring.bbc.co.uk/product/b0004kq6> (Erişim 11Mart 2026)

rine 2013 yılı itibarıyla Irak ve Suriye’de DEAS’ın faaliyetlerini yoğunlaştırması ile 2014 yılında Yemen’de Ensarullah hareketinin bölgesel bir aktör olarak belirginleşmesi de eklenince İran’ın bölgedeki asimetrik operasyonlarının sevk ve idaresi ile koordinasyonu bağlamında kritik bir ihtiyaç açıkça kendini göstermiştir.

Bu ihtiyacın temelinde, geniş milis ağının yönetiminde yalnızca Kudüs Gücü’nün değil, Erteş’in kapasite ve kabiliyetlerinin de -özellikle komando tugayları ile özel kuvvetler birimlerinin- koordineli biçimde kullanılması gereği yer almaktadır. Farklı askerî birimler ve komuta kültürlerine sahip iki paralel ordu yapısının aynı harekât çerçevesinde eş güdümlü biçimde sevk ve idare edilebilmesi, merkezî ve kurumsal bir koordinasyon mekanizmasını zorunlu kılmaktadır.

2016 yılına gelindiğinde İran, bu koordinasyon ihtiyacını en yüksek düzeyde hissetmiştir. Bu doğrultuda Lübnan, Suriye, Irak, Yemen ve Afganistan-Pakistan ekseninde yürütülen asimetrik faaliyetlerin sevk ve idaresi amacıyla Hatemü’l-Enbiya Merkez Karargâhı’nın yeniden işlevsel hale getirildiği köklü bir dönüşüm süreci başlatılmıştır.

Grafik 3: Hatemü’l-Enbiya Merkez Karargâhı’nın 2016 Yılında Yaşadığı Dönüşümün Arka Planı

Bu dönüşümle birlikte Hatemü’l-Enbiya Merkez Karargâhı, İran Genelkurmay Başkanlığı’na bağlı olmaktan çıkarılarak bağımsız bir komuta merkezi statüsüne kavuşturulmuştur. Bu yeni yapılanmanın başına Tümgeneral Golam Ali Raşid atanırken yardımcılığına Tuğgeneral Ali

Şadmani getirilmiştir⁵. Söz konusu dönüşüm, Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nın savaş dönemine özgü konjonktürel bir yapı olmaktan çıkarak sürekli/kalıcı müşterek harekât merkezi (*permanent joint operations center*) statüsüne ve niteliğine kavuşması anlamına gelmekte olup bu süreç kurumun İran'ın bölgesel asimetrik stratejisinin koordinasyon merkezi konumuna gelmesini de beraberinde getirmiştir. 2016-2023 yılları arasındaki dönemde Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı, geniş milis ağının ve bu ağla koordineli hareket eden askerî birimlerin eş güdümüne odaklanmış ve bu işlevi fiilen yerine getirmiştir. Ne var ki 2023 yılı itibarıyla bu tablo köklü bir dönüşüm geçirmeye başlamıştır.

2023 Sonrası Süreç: Konvansiyonel Bağlamda Müşterek Harekât Merkezi

7 Ekim 2023'te Hamas'ın İsrail'e yönelik gerçekleştirdiği Aksa Tufanı operasyonu ve akabinde başlayan süreç, bölgesel dengelerle birlikte İran'ın stratejik konumunu da derinden sarsmıştır. İsrail'in 7 Ekim sonrasında uyguladığı saldırganlık politikası en yoğun biçimde İran'ın milis ağına yönelmiş, başta Lübnan'da Hizbullah olmak üzere Suriye'deki milis unsurlar ve Yemen'de Ensarullah hareketi İsrail saldırılarının öncelikli hedefleri haline gelmiştir. Bu gelişmeler İran'ın asimetrik stratejisinin taşıyıcı sütunlarını ciddi biçimde sarstığı gibi uzun vadeli operatif hesapları da sorgulanır hale getirmiştir. Asimetrik caydırıcılığın etkinliği, büyük ölçüde vekil ağlarının operasyonel bütünlüğüne dayandığı için bu ağın zayıflaması İran'ın stratejik denklemini de fiilen yeniden yapılanmaya zorlamıştır.

Bu süreçte belirleyici bir eşik, 1 Nisan 2024'te İsrail'in İran'ın Şam'daki Konsoloslugu'nu doğrudan hedef alması ve İranlı üst düzey komutanları öldürmesiyle aşılmıştır. İran bu saldırıyı, caydırıcılığını fiilen aşındıran ve müsamaha gösterilemeyecek bir nitelik taşıyan eylem olarak değerlendirmiş, buna karşılık olarak "Sadık Vaat-1" adıyla anılan karşı-saldırı sürecini başlatmıştır. Bu süreç aynı zamanda uzun yılların ardından Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı tarafından doğrudan yönetilen ve koordine edilen ilk konvansiyonel harekât olma niteliği taşımaktadır. Karargâh bu süreçte planlama, hedefleme, elektronik harp (*electronic warfare*), hedef istihbaratı ve füze fırlatma koordinasyonu gibi birbirini tamamlayan operasyonel işlevleri fiilen üstlenmiştir. Bu, Hatemü'l-Enbiya'nın onlarca yıl önce inşa edildiği kurumsal mantığa, yani kuvvetler arası koordinasyonun tek bir komuta çatısı altında bütünleştirilmesi ilkesine fiilen dönüş anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte İran, Şam Konsoloslugu'na yönelik saldırı ile eş zamanlı yürütülen Hizbullah karşıtı harekâtların oluşturduğu bütünleşik baskı altında milis gücünün zayıfladığı ve İsrail tehdidinin konvansiyonel düzeyde doğrudan kendi sınırlarına yöneldiği algısını giderek daha belirgin biçimde hissetmeye başlamıştır. Bu algı, Eylül 2024'te Hizbullah lideri Hasan Nasrallah

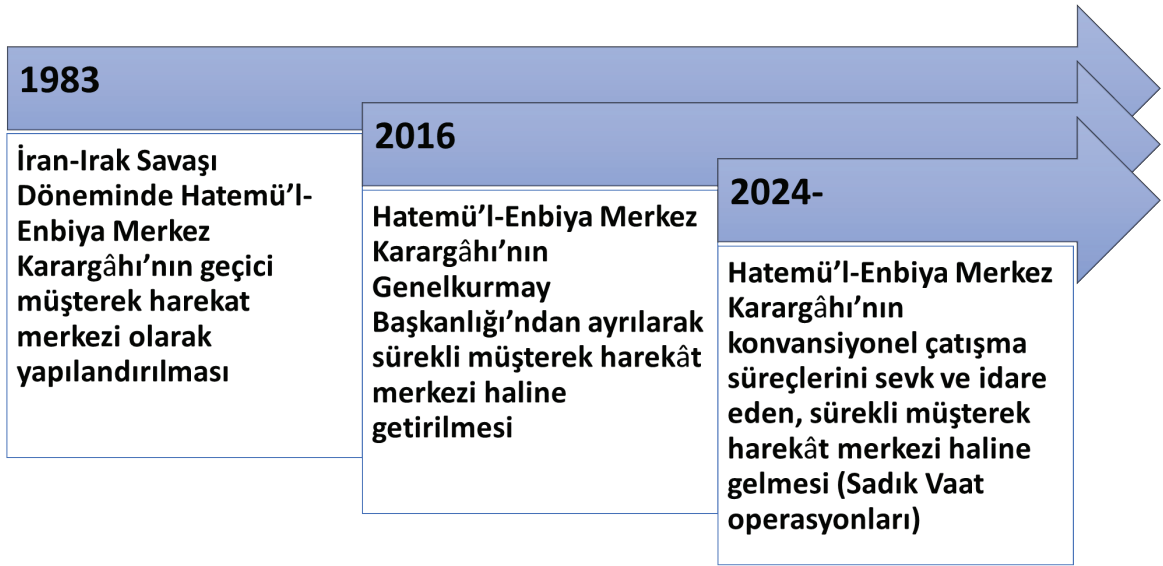
5 BBC Persian, "How was the central headquarters of the Seal of the Prophets established and what is its importance?", BBC Persian, <https://www.bbc.com/persian/articles/c4gen0492pjo> (Erişim 13 Nisan 2026)

ile İran Devrim Muhafızları Ordusu komutanlarından Tuğgeneral Abbas Nilfuruşan'ın İsrail tarafından öldürülmesiyle daha da pekişmiştir.

Bu gelişmenin ardından İran, Ekim 2024'te "Sadık Vaat-2" operasyonunu başlatmış ve harekâtın sevk ve idaresi Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı tarafından yürütülmüştür. Bu süreç, karargâhın operatif düzeyde artan kurumsal ağırlığını açık biçimde ortaya koyarken, yapının asimetrik strateji merkezli koordinasyon anlayışından konvansiyonel müşterek harekât merkezi işlevine doğru evrildiğini de göstermektedir.

Grafik 4: Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nın İşlevsel ve Yapısal Dönüşüm Süreçleri

İsrail'in Ekim 2024'te Tevbe Günleri adını verdiği hava harekâtıyla "Sadık Vaat-2"ye misilleme yapması, İran açısından tehdidin artık doğrudan kendi coğrafyasına ulaştığını teyit eden kritik bir moment olarak değerlendirilmiştir. 8 Aralık 2024'te gerçekleşen Suriye devrimi ise İran'ın asimetrik bölge stratejisinin en önemli üslenme ve hareket alanlarından birini fiilen ortadan kaldırarak bu algıyı daha da derinleştirmiştir. İki gelişme bir arada değerlendirildiğinde ortaya çıkan tablo, İran'ın hem bölgesel nüfuz ağında hem de stratejik derinliğinde eş zamanlı bir erozyon yaşadığını ortaya koymaktadır. Bunun sonucunda İran, Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nı tam işlevli bir konvansiyonel müşterek hareket merkezi olarak yeniden yapılandırma çabalarını hızlandırmıştır.

İran'ın karargâha yönelik bu stratejik yatırımı İsrail tarafından yakından takip edilmiş, "Sadık Vaat-1" ve "Sadık Vaat-2" harekâtlarında karargâhın üstlendiği koordinatör ve yönetici rol

analiz edilerek 2025 yılındaki on iki günlük çatışmaya giden süreçte Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı hedef setinin öncelikli sıralarına yerleştirilmiştir. Haziran 2025'te İsrail'in İran'a yönelik başlattığı hava harekâtının ilk gününde Karargâh Komutanı Tümgeneral Golam Ali Raşid'in ve dört gün sonra, yerine atanan halefi Tuğgeneral Ali Şadmanî'nin hedef alınarak öldürülmesi, İsrail'in Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nı İran'ın operatif kabiliyetleri bağlamında ne denli kritik bir konumda değerlendirdiğini açıkça ortaya koymaktadır⁶. Komuta sürecini devre dışı bırakmanın, kuvvetleri yok etmekten çoğu zaman daha belirleyici sonuçlar ürettiği askerî doktrin literatüründe yerleşik bir kabul olduğundan İsrail'in bu tercihi doğrudan stratejik mantığın ürünüdür.

Grafik 5: Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı Tarafından Sevk ve İdare Edilen Sadık Vaat Operasyonları

Sadık Vaat-1 (Nisan 2024)	Sadık Vaat-2 (Ekim 2024)	Sadık Vaat-3 (Haziran 2025)	Sadık Vaat-4 (Şubat 2026-)
<ul style="list-style-type: none"> •Yaklaşık 170 İHA, 30 Seyir Füzesi, 120 Balistik Füze kullanıldı •İsrail'de Nevatim Hava Üssü (Negev), Ramon Hava Üssü (Negev), Hermon Dağı askerî istasyonu (Golan), Güney İsrail radar tesisleri hedef alındı 	<ul style="list-style-type: none"> •2 Operasyon Dalgasında Halinde Yaklaşık 200 Balistik Füze Kullanıldı •İsrail'de Nevatim Hava Üssü – F-35 hangarları (Negev), Tel Nof Hava Üssü, Mossad karargâhı yakınları (Tel Aviv), Palmachim Hava Üssü hedef alındı 	<ul style="list-style-type: none"> •20'den fazla operasyon dalgasında yaklaşık 525 balistik füze, 1000'den fazla İHA kullanıldı •İsrail'de, Gilot İstihbarat Üssü / 8200 Birliği (Tel Aviv), Tel Nof, Nevatim, Zipporit, Palmachim hava üsleri, Kirya – IDF Genel Karargâhı (Tel Aviv), Weizmann Enstitüsü (Rehovot), BAZAN rafineri kompleksi (Hayfa), Hayfa Enerji Santrali, Eşkol Enerji Santrali (Negev), Azor, Berşeba, Bat Yam, Rehovot, Bnei Brak bölgeleri hedef alındı 	<ul style="list-style-type: none"> •Bugüne kadar, 99 operasyon dalgasında, yaklaşık 1.150 balistik füze, 2000 İHA kullanıldı •İsrail, Suudi Arabistan, Irak, Kuveyt, Bahreyn, BAE, Katar'da çok sayıda askeri alan hedef alındı •Eş zamanlı olarak, Lübnan'da Hizbullah, Irak'ta ise Haşdi Şabi bileşeni olan milis gruplar da saldırılara katıldı

Bu gerçeklik, İran'ın 13 ve 17 Haziran 2025'te yaşanan iki kritik komuta kaybı sonrasında İsrail'e yönelik karşı saldırıları etkin ve koordineli biçimde icra etme sürecinde yaşadığı aksaklık ve karmaşıklıklarda açık biçimde görülmüştür. İran, ancak 17 Haziran sonrasında, 13 Haziran itiba-

6 Alma Research, "Iran's Khatam al-Anbiya Leaders Eliminated in June 2025," Alma Research and Education Center, 17 Haziran 2025, <https://israel-alma.org/irans-khatam-al-anbiya-leaders-eliminated-in-june-2025/> (Erişim 17 Mart 2026)

rıyla başladığını ilan ettiği “Sadık Vaat-3” operasyonu kapsamında İsrail’e yönelik anlamlı, etkin ve koordineli füze atışları gerçekleştirebilmiştir.

Bu gecikme, bir komuta merkezinin ve bu merkezin liderliğinin harekât etkinliği açısından taşıdığı merkezî önemi somut biçimde ortaya koymaktadır. Söz konusu süreçte yeni karargâh komutanı olarak görev yapan, on iki günlük çatışma boyunca güvenlik gerekçesiyle kimliği açıklanmayan Tuğgeneral Ali Abdullahi’nin, çatışma sonrasında kamuoyuna duyurulduğu ve ilgili dönemdeki harekâtların sevk ve idaresini fiilen üstlendiği anlaşılmıştır.⁷

On iki günlük çatışma, İran açısından çok sayıda kritik ders üretmiş, bununla birlikte Hatemü’l-Enbiya Merkez Karargâhı bağlamında belirleyici çıkarımlar ortaya koymuştur. Her şeyden önce karargâhın, İran’ın karşı saldırı kapasitesi ve koordinasyon yönetimi açısından taşıdığı merkezî rol açık biçimde ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, karargâh komutanlarının hedef alınarak etkisiz hale getirilmesinin, karşı saldırıların sevk ve idaresi ile koordinasyon kabiliyetini ne ölçüde aksatabileceği de somut olarak sınanmıştır.

Bu iki temel çıkarım, Tuğgeneral Ali Abdullahi liderliğinde yürütülen yeni yapılanma sürecini doğrudan şekillendirmiştir. Bu süreçte Hatemü’l-Enbiya Merkez Karargâhı, elde edilen dersler doğrultusunda hem kurumsal kapasitesini hem de güvenlik önlemlerini kapsamlı biçimde güçlendirme yönünde adımlar atmıştır.

Söz konusu kurumsal kazanımlar, 28 Şubat 2026’da başlayan ABD/İsrail-İran savaşında açık biçimde kendini göstermiştir. Karargâh, savaşın ilk gününden itibaren “Sadık Vaat-4” operasyonunu ilan etmiş ve koordinasyon sorunu yaşamadan karşı saldırılarını eş zamanlı olarak başlatmıştır. Bu aşamada harekâtın kapsamı genişlemiş, karargâh, savaş süresince İsrail, Irak ve Körfez ülkelerine yönelik operasyonları eş güdümlü biçimde yönetmiştir.

Bu tablo, kurumun sevk ve idare ile koordinasyon kapasitesinin, önceki çatışma deneyimine kıyasla belirgin biçimde geliştiğini göstermektedir. Ayrıca ABD ve İsrail’in bu süreçte Tuğgeneral Abdullahi’yi hedef alamamış olması, karargâhın güvenlik önlemlerini önemli ölçüde güçlendirdiğine işaret etmektedir. Karargâhın işleyişine yönelik doğrudan bir darbe gerçekleştirilememesi, ABD ve İsrail açısından İran’ın karşı saldırı ve operatif kapasitesinin sınırlandırılmaması anlamına gelmiştir.

Sonuç

Hatemü’l-Enbiya Merkez Karargâhı’nın kurumsal tarihi, İran’ın askerî mimarisinin nasıl evrildiğini anlamak açısından açıklayıcı bir perspektif sunmaktadır. Bu tarih, doğrusal ve kesintisiz bir gelişim çizgisinden ziyade stratejik baskılar, sahadaki kayıplar ve bölgesel dengelerdeki de-

7 Iran Press, “New Commander of Khatam al-Anbiya Headquarters was Officially Introduced,” Iran Press, 4 Eylül 2025, , <https://iranpress.com/content/309660/new-commander-khatam-al-anbiya-headquarters-was-officially-introduced> (Erişim 5 Nisan 2026)

ğişimlere bağılı olarak şekillenen çok aşamalı ve koşullu bir kurumsal evrim sürecine karşılık gelmektedir. İran-İrak Savaşı'nın somut koşullarının ürünü olarak 1983'te oluşturulan yapı, savaşın sona ermesiyle büyük ölçüde pasifize edilmiş, 2016'da bölgesel asimetrik stratejinin koordinasyon ihtiyacına yanıt olarak yeniden etkinleştirilmiş ve 2023 sonrasında konvansiyonel müşterek harekât merkezi işlevi kazanmıştır. Bu aşamaların her biri, kurumun değişen stratejik ortama verdiği yanıtın aynı zamanda İran'ın daha geniş güvenlik tercihlerini yansıttığını göstermektedir.

Bu bağlamda en kritik dönüşümün 2023-2025 döneminde gerçekleştiği söylenebilir. Bu dönem, karargâhın yalnızca asimetrik koordinasyon aracı olma niteliğinden çıkarak, İran'ın doğrudan konvansiyonel harekât kapasitesinin operatif omurgasına dönüştüğü bir aşamaya işaret etmektedir. "Sadık Vaat" operasyonlarında planlama, koordinasyon ve icra düzeyinde üstlenilen rol, on iki günlük çatışma sırasında yaşanan kritik komuta kayıplarının operatif etkinlik üzerindeki etkileri ve 2026 savaşında ortaya konan kurumsal koordinasyon kapasitesi, bu dönüşümün kalıcı bir nitelik kazandığını göstermektedir. Bu dönüşüm, yalnızca bir komuta yapısının güçlendirilmesiyle sınırlı kalmamakta, İran'ın bütüncül savunma mimarisinin yeniden kurgulanmasıyla eş zamanlı ilerlemektedir.

Öte yandan İsrail'in savaş planlamalarında Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nı öncelikli hedefler arasında konumlandırması, söz konusu yapının İran'ın operatif kapasitesini zayıflatmaya yönelik kritik bir güvenlik açığı olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Bu yaklaşım, karargâhın İran savunma mimarisi içindeki merkezî konumunun dolaylı bir teyidi niteliği taşımaktadır. 2026 savaşında karargâha yönelik yönetsel bir darbe gerçekleştirilememesi, bu yapının güvenlik mimarisine yapılan yatırımların stratejik karşılığını da açık biçimde ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede Hatemi'l-Enbiya Merkez Karargâhı, günümüzde İran Silahlı Kuvvetleri içinde yalnızca bir koordinasyon birimi olarak değil stratejik caydırıcılık mimarisinin ve bölgesel güç projeksiyonunun kurumsal eksenini olarak değerlendirilmelidir. Bu yapının gelecekteki kurumsal gelişiminin, İran'ın stratejik ortam algısı, tehdit değerlendirmeleri ve bölgesel dinamiklerin seyrine bağılı olarak şekillenmeye devam edeceği öngörülebilir. Bu sürecin dikkatle izlenmesi, hem İran'ın askerî kapasitesinin gerçekçi biçimde değerlendirilmesi hem de bölgesel güvenlik dinamiklerinin sağlıklı analiz edilmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

Kaynaklar

- Bayram Sinkaya.(2025), “İran Silahlı Kuvvetlerinin Yapısı ve Devrim Muhafızları-Ordu İlişkisi”, İran Araştırmaları Merkezi (İRAM) Raporu, <https://iramcenter.org/iran-silahlı-kuvvetlerinin-yapisi-ve-devrim-muhafızlari-ordu-iliskisi-2655> (Erişim 20 Mart 2026).
- Alma Research, “Iran’s Khatam al-Anbiya Leaders Eliminated in June 2025,” Alma Research and Education Center, 17 Haziran 2025, <https://israel-alma.org/irans-khatam-al-anbiya-leaders-eliminated-in-june-2025/> (Erişim 17 Mart 2026).
- BBC Monitoring, “Explainer: The various ‘Khatam ol-Anbiya’ entities in Iran’s armed forces”, *BBC Monitoring*, 10 Eylül 2025, <https://monitoring.bbc.co.uk/product/b0004kq6> (Erişim 11Mart 2026).
- Iran Press, “New Commander of Khatam al-Anbiya Headquarters was Officially Introduced,” *Iran Press*, 4 Eylül 2025, , <https://iranpress.com/content/309660/new-commander-khatam-al-anbiya-headquarters-was-officially-introduced> (Erişim 5 Nisan 2026).
- Gawdat Bahgat ve Anoushiravan Ehteshami. (2021), “Structure and Makeup of Iran’s Armed Forces,” in *Defending Iran: From Revolutionary Guards to Ballistic Missiles*, Cambridge University Press.
- BBC Persian, “How was the central headquarters of the Seal of the Prophets established and what is its importance?”, *BBC Persian*, <https://www.bbc.com/persian/articles/c4gen0492pjo> (Erişim 13 Nisan 2026).

Dr. Çağatay Balcı

2015 yılında Selçuk Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun oldu. 2018 yılında Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü İstihbarat Araştırmaları Programında yüksek lisans eğitimini "İran İslam Cumhuriyeti'nde İstihbarat Yapılanması" başlıklı tezi ile tamamladı. 2023 yılında Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Savunma Bilimleri ve Milli Güvenlik Enstitüsü'nde Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Programı'nda doktora eğitimini tamamlayan Dr. Balcı çalışmalarında İran'ın bölgesel politikaları, güvenlik yapılanması, devlet dışı silahlı aktörlerle ilişkileri ve stratejik iletişim faaliyetlerine odaklanmaktadır.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin 2'nci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir.

Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı: İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri Müşterek Harekât Merkezi

Dr. Çağatay Balcı

Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı, İran'ın özgün ikili askerî yapısının –Erteş ile Devrim Muhafızları– müşterek harekât kapasitesini anlamak açısından kritik bir düğüm noktasıdır. Ancak bu yapı, sıklıkla aynı adı taşıyan diğer askerî kurumlarla karıştırılmakta ve bu durum analizlerin kavramsal zeminini zayıflatmaktadır.

Bu çalışma, karargâhın kurumsal evrimini doğrusal olmayan, stratejik baskılarla şekillenen çok katmanlı bir süreç olarak ele almaktadır. 1983'te savaş koşullarının ürünü olarak ortaya çıkan yapı, 2016'daki dönüşümle bağımsız bir komuta merkezine evrilmiş; İran'ın bölgesel milis ağının koordinasyonundan sorumlu kalıcı bir müşterek harekât organına dönüşmüştür.

7 Ekim 2023 sonrasında yaşanan gelişmeler ve "Sadık Vaat" operasyonları, bu yapının asimetric koordinasyondan konvansiyonel harekât yönetimine geçişini hızlandırmıştır. 2026 savaşındaki performansı ise Hatemü'l-Enbiya Merkez Karargâhı'nın İran savunma mimarisinin stratejik omurgası hâline geldiğini ortaya koymaktadır.